

Gazetecilikte Eğitim ve Basın Özgürlüğü: Koşullar ve Çelişkiler

Merve Kaya*

Selda Akçalı**

Öz

Basın, demokratik toplumlarda ifade özgürlüğünün en önemli koruyucularından biridir. Herkesin kendi düşünce ve görüşlerini özgürce ifade edebilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, basın alanına girişin açık ve sınırlayıcı olmayan bir şekilde yapılması, ifade özgürlüğünün güvence altına alınmasına katkı sağlar. Ancak, gazetecilik mesleğini icra etmek için resmi bir eğitim gerekliliği olmamasına rağmen, basınla mesleği ile ilgili hukuki düzenlemelerde iletişim fakültesi mezunlarına ayrıcalık tanınmaktadır. Bu ayrıcalık bir paradoksu ortaya koyar. Eğitim veya diğer koşulların sıkı bir şekilde dayatılması, basının toplumun her kesimini temsil etme yeteneğini zayıflatabilir. Gazetecilik mesleği için eğitim gerekliliği ve işe alımlardaki tercihler arasındaki bu denge, gazetecilik eğitimi ve meslek pratiği üzerine önemli bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Araştırma, gazetecilik mesleğindeki sınırlamaları ve gazetecilik eğitiminin rolünü tartışırken, formal eğitim almadan başarılı olan ünlü gazetecilerin örnekleri üzerinden bu tezati vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Basın özgürlüğü, Gazetecilik eğitimi, Meslek Seçimi

Submitted/Geliş : 11.10.2023

Accepted/Kabul : 01.12.2023

<http://dx.doi.org/10.53723/cosohis.41>

Araştırma Makalesi/Research Paper

* ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6175-6733>; Uşak Üniversitesi İletişim Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi

mervekayapr@gmail.com

** ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0970-6483>; Uşak Üniversitesi İletişim Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi

usakisaretdili@gmail.com

Education in Journalism and Freedom of the Press: Conditions and Contradictions

Abstract

The press is one of the most important protectors of freedom of expression in democratic societies. Everyone should be able to freely express their thoughts and opinions. Therefore, open and unrestrictive access to the press contributes to guaranteeing freedom of expression. However, although there is no formal education requirement for practicing journalism, graduates of communication faculties are privileged in legal regulations related to the press profession. This privilege reveals a paradox. The strict imposition of educational or other requirements can undermine the ability of the press to represent all segments of society. This balance between educational requirements for the journalism profession and preferences in hiring remains an important topic of debate on journalism education and professional practice. In discussing the limitations of the journalism profession and the role of journalism education, the research highlights this contrast through examples of famous journalists who succeeded without formal training.

Keywords: Freedom of the press, Journalism education, Career choice

Giriş

Gazetecilik, demokratik toplumların sağlıklı işleyişi ve ifade özgürlüğünün korunması için kritik bir rol oynar. Basın özgürlüğü, toplumun farklı seslerini ve düşüncelerini yansıtarak demokrasinin temelini oluşturur (Hazar, 2013). Bu bağlamda, gazetecilik mesleği, çeşitliliği ve ifade özgürlüğünü destekleyen bir yapıya sahip olmalıdır.

İnsanın örgütlü yaşamını oluşturması, sürdürmesi ve değiştirmesinin zorunlu koşullarından biri olan iletişim, basın ürünlerinde, özellikle gazetelerde, aldığı biçim açısından yönetsel iletişim olarak öne çıkar.(Erdoğan,2007, s.18)

Gazeteler, ilk ortaya çıktıkları dönemde genellikle yerel odaklıydılar. Ancak zaman içinde taşıdıkları gücün farkına varılması, onlara ulusal bir misyon yüklenmesine neden oldu. Bu misyon, ulus-devletin siyasi sınırları içinde "birlik ve beraberliği" sağlamak amacıyla ulusal bir dil ve ulusal kimlik inşa etmeyi içeriyordu. Daha sonraki dönemlerde, aynı misyonu radyo ve televizyon da üstlendi.(Alankuş,2005 s,17)

Bir ürünün, hizmetin veya malın kalitesini belirlemede en belirgin etken iş gücüdür; iş gücünün niteliğini belirleyen ise eğitimidir. Özellikle toplumdaki bireylerin dünya görüşlerini etkileyen gazetecilerin eğitimi büyük bir öneme sahiptir. Demokratikleşme sürecinde kamusal alanda öncü olacak, iletişim özgürlüğünü destekleyecek gazetecilerin yetiştirilmesi, eğitimin değerini daha da artırmaktadır. Gazetecilik eğitimi üniversite düzeyinde başlamış ve kurumsallaşmıştır; bu durum çeşitli gelişmelerle gerçekleşmiştir. Bu gelişmeler şu şekilde sıralanabilir:

Sosyal bilimlerin ilerlemesi.

Basının sektör olarak ortaya çıkışı ve nitelikli iş gücü talebi.

Gazetecilik eğitime olan talebin yükselmesi. (Yıldırım, 2012, s. 414)

Gazetecilik eğitiminin temel amacı, toplumsal sorumluluk sahibi nitelikli gazetecilerin yetiştirilmesiyle haber kalitesinin artırılmasıdır. Bu bağlamda, gazetecilik okullarının demokratikleşme sürecine önemli katkıları olduğu görülmektedir. Gazetecilik eğitimi iki ana yöne odaklanmaktadır. Birincisi, gazetenin yapısal özellikleri, gazetecinin pratikleri, kitle iletişimi ve iletişimin çeşitli yönleri gibi konuların bilimsel bir şekilde incelenmesi; ikincisi ise gazetecilik mesleğine yönelik bir ön hazırlık niteliği taşıır (Alver, 2007).

Ancak, gazetecilik mesleği ve eğitimi arasında önemli bir paradoks bulunmaktadır. Mesleğin icrası için resmi bir eğitim zorunluluğu olmamasına rağmen, işe alımlarda sıklıkla iletişim fakültesi mezunlarının tercih edilmesi gibi durumlar gözlemlenmektedir (İrvan, 2022). Bu durum, formal eğitimin gerekliliği ile basının toplumun her kesimini temsil etme yeteneği arasında bir denge sorunu yaratır.

Bu paradoks, gazetecilik eğitimi ve mesleğin pratik uygulaması arasında var olan çelişkiyi de ortaya koymaktadır. Örneğin, Abdi İpekçi, Uğur Mumcu ve Mehmet Ali Birand gibi başarılı gazeteciler, formal bir gazetecilik eğitimi almadan kendi alanlarında önemli başarılarla imza atmışlardır. Bu, eğitimin mesleki başarı için tek belirleyici olmayabileceğini göstermektedir.

Gazetecilikte eğitim ve işe alımlarda eğitim tercihlerinin arasındaki bu denge, uzun süredir devam eden ve hala önemli bir tartışma konusu olan bir meseledir (İrvan, 2022). Geleneksel medya kurumlarının yanı sıra dijitalleşme sürecinde ortaya çıkan yeni medya platformları, gazetecilik eğitimi ve pratiği üzerinde farklı bir perspektif getirmiştir. Gazetecilik mesleğinde işe alımlarda belirli bir eğitim şartının olmaması, farklı açılardan değerlendirilebilir. Eğitim şartının olmaması, mesleğe girişte eşitlik ve fırsat eşitliği sağlayabilir. Bu durum, potansiyel yeteneklerin ve deneyimlerin, sadece belirli bir eğitimden ziyade, kişisel kabiliyetler ve tutkular doğrultusunda değerlendirilmesine olanak tanır. Yine de mesleki eğitimin eksikliği, etik ve profesyonel standartların kazanılması ve haber kaynaklarının doğru kullanımı gibi konularda zorluklar ortaya çıkarabilir. Bu da doğru, dengeli ve güvenilir haber yayınlama konusunda bazı riskler barındırabilir. Mesleki eğitim, etik kuralların, haber değerlendirme tekniklerinin ve bilgi doğrulama becerilerinin kazanılmasına yardımcı olabilir. Eğitim süreci, gazetecilerin habercilikteki sorumluluklarını daha iyi anlamalarına ve topluma daha kaliteli haberler sunmalarına katkı sağlayabilir. Basın özgürlüğü açısından da önemlidir. Mesleki eğitim, gazetecilerin bilgiye daha doğru ve tarafsız bir şekilde ulaşmalarını ve bu bilgiyi kamuoyuna daha etkin bir şekilde aktarmalarını teşvik edebilir ancak tamamen eğitim şartının olmaması da, çeşitli bakış açıları ve deneyimlerin mesleğe katılmasına olanak tanır ve bu da haber çeşitliliğini ve toplumsal farklılıkların temsilini artırabilir. Eğitim şartının olup olmaması, etik standartların korunması ve basın özgürlüğü arasında hassas bir denge gerektirir. Gazetecilikte eğitim ile basın özgürlüğü arasındaki bu ilişki hem gazetecilik pratiğini hem de ifade özgürlüğünün korunmasını ilgilendiren önemli bir meseledir (Uçar, 2021). Bu makale, bu konudaki çelişkileri ve koşulları detaylıca ele almayı hedeflemektedir. Böylece, gazetecilik mesleğinin geleceği ve ifade özgürlüğünün korunması açısından bir zemin oluşturmayı amaçlamaktadır.

1. Yöntem

Bu makale, gazetecilik mesleğindeki sınırlamaları ve gazetecilik eğitiminin basın özgürlüğü bağlamında nasıl ele alındığını incelemeyi amaçlamaktadır. Yöntem olarak, çeşitli

akademik kaynaklar, gazetecilik eğitimi ve basın özgürlüğü üzerine yapılmış araştırmalar, akademik makaleler ve ilgili literatür taraması kullanılmıştır. Bu kaynaklar, konunun farklı boyutlarını ve perspektiflerini sunmaktadır. Bu çalışma, mevcut literatürün bir sentezi ve analizi üzerine kurulmuştur. Temel odak, gazetecilik eğitiminin basın özgürlüğüne etkisi ve bu alandaki sınırlamaların geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmesidir. Veri toplama süreci, mevcut akademik kaynaklara erişim sağlama ve bunların kapsamlı bir değerlendirmesini içermiştir. Bu doğrultuda, bu makale, konuyla ilgili mevcut literatürün kapsamlı bir sentezini sunarak, gazetecilik eğitimi ile basın özgürlüğü arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik bir değerlendirme sunmaktadır.

2. Dünyada Gazetecilik Eğitimi

Gazetecilik bir sanat değil, aynı zamanda bir bilim de değildir. Bunun yerine, profesyonel uygulamaların ve tekniklerin gevşek bir birleşimidir. Gazetecilik eğitimi, bu uygulamaların öğretilmesini teknik ve pratik beceri setleriyle birleştirir. Dolayısıyla, gazetecilik eğitiminin üniversitelerde sunulup sunulmamasıyla ilgili son bir buçuk yüzyıldır süren tartışmalar olmuştur (Deficient tutelage: Challenges of contemporary journalism education. Toward, 2020). Dünya genelinde gazetecilik eğitimi, zaman içinde önemli değişimler ve genişlemeler yaşadı. Geçmişte, gazetecilik eğitimi genellikle daha az resmîydi ve pratik tecrübe üzerinden kazanılırdı. Gazetecilik, deneyimli gazetecilerin öğretileri, stajlar ve saha deneyimleri yoluyla edinilen bir meslek olarak kabul edilirdi. Gazetecilik eğitimi resmî eğitim kurumlarından ziyade gazetecilik şirketleri veya gazeteciler tarafından verilirdi. Ancak, 20. yüzyılın ortalarından itibaren gazetecilik eğitimi daha resmî bir yapı kazandı. Üniversitelerde ve kolejlerde gazetecilik programları oluşturuldu. Bu programlar, gazetecilikte temel becerilerin yanı sıra etik standartlar, haber yazımı, medya etiği, medya teorisi gibi konuları da kapsadı. Bu dönemde, gazetecilik eğitimi daha çok yazılı basın odaklıydı. Teknolojik ilerlemelerle birlikte, medya ortamında dijital dönüşüm yaşandı ve bu da gazetecilik eğitimini etkiledi. Gazetecilik eğitimi, ilk kez 1893 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Pennsylvania Üniversitesi'nin Wharton School of Business bünyesinde Joseph French Jonson tarafından başlatıldı. Amerika'da Wisconsin Üniversitesi 1905'te gazetecilik eğitime başlayarak bu alandaki ilk adımlardan birini attı. Bu gelişmelerin etkisiyle, 1908'de Missouri Üniversitesi Gazetecilik Okulu kuruldu. Columbia Üniversitesi Pulitzer Gazetecilik Okulu ise 1912'de, New York yayıncılık dünyasının da desteğini alarak gazetecilik eğitime başladı. İlk lisansüstü gazetecilik eğitimi ise yine 1912'de Columbia Üniversitesi'nde başlatıldı (Yıldırım, 2012, s. 420-421). Gazetecilik okulları, toplumun demokratikleşmesine katkıda bulunan önemli bir rol üstlenir. Dünya genelinde, medya içeriğinin geliştirilmesi amacıyla gazetecilik eğitimi başlatılmıştır. Basın, daha nitelikli personel yetiştirme ihtiyacı hissetmiş ve bu sayede itibarını artırmayı hedeflemiştir. Gazetecilik eğitiminin müfredatına dair bir girişim, Avrupa Gazetecilik Eğitim Derneği'nin Tartu kentinde düzenlediği toplantıda ortaya atılmış ve gazetecilerin becerilerini ve hedeflerini içeren Tartu Deklarasyonu olarak bilinmektedir (Deniz & Gülçay, 2020, s. 214). Ancak, modern gazetecilik eğitiminin kökleri tarihsel açıdan yaklaşık bir yüzyıl öncesine dayanmaktadır. Bugün, gazetecilik eğitimi çok daha çeşitlendirilmiş durumda. Sadece haber yazma ve editöryel becerilerle sınırlı kalmayıp, veri gazeteciliği, medya okuryazarlığı, dijital medya yönetimi, çoklu ortam raporlaması gibi alanlar eğitim programlarına dahil edildi. Gazetecilik eğitimi, öğrencilere medya alanında çeşitli beceriler kazandırmakla kalmayıp,

aynı zamanda medya endüstrisindeki hızlı değişime ayak uydurabilmeleri için gerekli yetkinlikleri de geliştirmeyi hedefler.

Dünya genelinde, gazetecilik eğitimi sürekli olarak revize edilmektedir. Bu, teknolojik gelişmeler, medya endüstrisindeki değişimler ve küresel haber üretiminin dinamikleri göz önünde bulundurularak yapılır. Bu eğitim programları, öğrencilere medya etiği, haber değerlendirme, farklı haber türleri ve medya teknolojileri konularında bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlar. Böylece, gazetecilik eğitimi, günümüzün hızla evrilen medya manzarasına hazırlıklı ve uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmeyi hedefler.

3. Türkiye'de Gazetecilik Eğitimi

Türkiye'de gazetecilik eğitimi, çeşitli üniversiteler ve eğitim kurumları aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu eğitimler genellikle akademik programlar, pratik uygulamalar ve sektörle bağlantılı etkinliklerle desteklenmektedir. Türkiye'de gazetecilik eğitiminin önemini ilk vurgulayan isim Ahmet Rasim'dir. Türk gazeteciliğinin önemli figürlerinden ve basın tarihine damgasını vuran isimlerden biri olan Ahmet Rasim'i Hıfzı Topuz'un "Türk Basın Tarihi" adlı eseri üzerinden anlamaya çalışacağız. Hıfzı Topuz'a göre Ahmet Rasim, gazeteciliğin her alanında çalışmış, mesleğin zorluklarına katlanmış ve 46 yıl boyunca bu alanda emek vermiştir. O dönemde, gazetecilik ruhunu en içten şekilde yaşayan kişilerden biri olarak nitelendirilmiştir. Ahmet Rasim'in çalıştığı gazeteler arasında Ceride-i Havadis, Tercüman-ı Hakikat, İkdam, Malumat, Sabah, Resimli Gazete, Tasvir-i Efkâr, Yenigün, Zaman, ve Vakit gibi birçok önemli isim bulunmaktadır. Bu gazetelerde çeşitli türlerde yazılar kaleme almıştır; çeviri, şiir, fıkra, haber yazısı, başyazı, hikâye, mizah, röportaj gibi birçok alanda eserler vermiştir. Gazeteciliğe adım atarken, para kazanmak değil, gazete matbaasına adım atabilmek amacıyla girdiğini ifade eden Ahmet Rasim, başyazar olmanın şan ve şerefini ruhunu derinden etkileyecek bir hedef olarak görmüştür. İstibdat Dönemi'nin zorluklarına rağmen, Ahmet Rasim, gazeteciliği hiçbir zaman bırakmamıştır. Bir dönem işsiz kaldığında, Atatürk'ün isteği üzerine beş yıl boyunca İstanbul milletvekili olarak görev yapmıştır. Türk basın tarihi üzerine yaptığı araştırmalarla ve dünya gelişmelerini yakından takip ederek, ülkede gazetecilik okullarının açılmasında önemli rol oynamıştır. Kendisi, gazetecilerin bu gelişimi sağlaması gerektiğini ifade etmiştir. "Şimdi gelişme zamanıdır. Bu nedenle bir gazetecilik okulu açılması gereği şiddetle duyulmaktadır. Fakat bunu gazeteciler açmalıdır." demiştir Ahmet Rasim. Müderris Fehmi Yahya tarafından 1948'de açılan İstanbul Özel Gazetecilik Okulu, üniversite düzeyinde olmasa da Türkiye'de açılan ilk özel gazetecilik okulu olma özelliği taşıyor. Türkiye'de gazetecilik eğitimi veren kurumlar ise tarih içinde çeşitli aşamalardan geçerek bugünkü konumlarına ulaştı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'nün 1950'de kurulmasıyla başlayan süreç, 1965'te Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksekokulu'nun iletişim eğitimi vermesiyle devam etti. Ülkemizde gazetecilik eğitimine katkıları bulunan bir başka isim Hıfzı Topuz, İstanbul Gazeteciler Sendikası'nın kurucuları arasında yer aldı ve başkanlık görevini üstlendi. 1959-1983 yılları arasında Unesco Genel Merkezi'nde Özgür Haber Dolaşımı şefi olarak çalıştı. Gazetecilik eğitimi, uluslararası iş birliği, basın ahlakı ve gazetecilerin korunması konularında çeşitli projeleri yönetti. Afrika ülkelerinde, Hindistan'da ve Filipinler'de gazetecilik eğitimi seminerleri düzenleyerek kırsal basın projelerine öncülük etti. 1962'de Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin, o dönemdeki

adıyla Basın-Yayın Yüksek Okulu'nun kuruluşu için Unesco'nun merkezinde ilk projeleri hazırladı. Ayrıca TRT'de Radyolardan Sorumlu Genel Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu (1974-75). 1986 yılında ise halen başkanlığını sürdürdüğü İletişim Araştırmaları Derneği'ni (İLAD) kurdu.

Hıfzı Topuz, Vatan, Milliyet ve Cumhuriyet gazeteleri ile çeşitli dergilerde seri yazılar ve inceleme yazıları kaleme aldı. Aynı zamanda Anadolu Üniversitesi, Galatasaray ve İstanbul Üniversiteleri'nde iletişim fakültelerinde basın, radyo-televizyon tarihi, uluslararası iletişim ve siyasal iletişim dersleri verdi. Türkiye'de basın ve basın tarihine katkıları olan bir başka isim gazeteci, tarihçi, araştırmacı, akademisyen ve yazar olan Orhan Koloğlu'dur. Koloğlu, yaklaşık 70 kitap, 100'e yakın akademik bildiri ve ansiklopedi maddeleri de dahil olmak üzere 550'den fazla makale ile sadece verimli bir yazar değil, aynı zamanda Türkiye'deki basın tarihi konusunda en çalışkan isimlerden biriydi. Basın tarihi alanında yaygın hataların yanlış referanslarla yayılmasına sebep olan, bilimsel olmayan ve hafife alınan bir yaklaşımın egemen olduğu ortamda, Koloğlu önemli sorulara cevap arayan, ele aldığı konuları birincil kaynaklara dayanarak ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendiren, bu sayede soruları ve yanıtları sağlam bir şekilde ortaya koyan çalışmalarıyla öne çıktı (Tellan, 2020, s. 96-117). Üniversitelerde gazetecilik, iletişim veya medya bölümlerinde lisans ve lisansüstü programlar bulunmaktadır. Bu programlar, genellikle haber yazımı, medya etiği, radyo-televizyon haberciliği, medya kuramı gibi dersleri kapsamaktadır. Aynı zamanda, öğrencilere staj imkanları sunularak gerçek iş deneyimi yaşamaları sağlanır. Gazetecilik eğitimi ayrıca seminerler, konferanslar ve çalıştaylar aracılığıyla desteklenir. Bu etkinlikler, sektördeki uzmanların katılımıyla düzenlenerek öğrencilere sektörel bilgi ve fırsatlar sunar. Dijitalleşmeyle birlikte, medya teknolojileri ve dijital medya konuları da eğitim programlarına dahil edilmiştir. Veri gazeteciliği, sosyal medya yönetimi, dijital içerik üretimi gibi konular öğrencilere öğretilir. Ayrıca, medya okuryazarlığı ve toplumsal farkındalık için çeşitli projeler ve bilinçlendirme çalışmaları da yapılmaktadır. Bu çalışmalarla öğrencilere, medya etiği, haberin doğruluğu ve toplumsal etkileri gibi konularda bilinç kazandırılır. Türkiye'deki gazetecilik eğitimi, akademik araştırmalarla da desteklenir. Bu araştırmalar, sektördeki gelişmeleri takip ederken, öğrencilere ve akademisyenlere sektördeki yenilikler hakkında bilgi sağlar. Öğrencilerin katılımıyla yapılan araştırma projeleri, sektördeki güncel konuları ele alarak öğrencilerin daha donanımlı bir şekilde mezun olmalarını sağlar.

4. Gazetecilik Meslek Eğitimi Almayan Tanınmış Gazeteciler

4.1. Abdi İpekçi

Abdi İpekçi, 1929 yılında İstanbul'da doğdu. Gazeteciliğe olan tutkusu ve yeteneğiyle genç yaşlarda basın dünyasına adım attı. Eğitim hayatı boyunca resmi bir gazetecilik eğitimi almamış olmasına rağmen, kendini yetiştirerek, okumaya ve araştırmaya büyük önem vermiştir. Kariyerine adım attığı dönemlerde gazetecilikte geleneksel kalıpların dışına çıkarak fark yaratan Abdi İpekçi, cesur ve özgün yazılarıyla dikkat çekti. Abdi İpekçi, Türkiye'nin en etkili gazetecilerinden biri olarak bilinir. Milliyet gazetesinin genel yayın yönetmeni olarak görev yaptığı dönemde, 12 Mart muhtırası sürecine tanıklık etti. Bu süreçte Türkiye ve dünya olaylarını köşe yazılarında değerlendirerek analiz etti. İpekçi'nin söylemleri hem kamuoyunu hem de siyasileri bilgilendirme ve uyarı niteliğindedir. Eleştirel

bir bakış açısıyla yazdığı köşe yazıları, dönemin siyasi atmosferini izleyicilere aktarmayı amaçladı. İpekçi, demokrasinin önemine vurgu yaparak okurlarını siyasete karşı bilinçlendirmeye odaklandı. Yazılarında tarafsızlık ve gözlem yeteneği ön plandaydı, bu da gazetecilikte izlenmesi gereken bir tutumu ortaya koydu. Bugünün gazetecilerine ilham veren İpekçi'nin deneyimi ve yazım tarzı, gazeteciliğin önemli bir rehberi olarak kabul edilmektedir. (Çetin, 2022, s. 30) Gazetecilikte tarafsızlık ve doğruluktan ödün vermeden olayları izlemesi, onu sektörde etkili bir isim haline getirdi. Abdi İpekçi, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin Başkan Vekilliği görevini üstlenmiş ve yaşamı boyunca basın ve düşünce özgürlüğünü ile demokrasiyi savunmuştur. Milliyet Gazetesi'nde halkın yararına yönelik habercilik yapmış, haber alma ve bilgi edinme hakkına saygı göstermiş ve haberlerin doğruluğunu kontrol etmeden yayınlamamıştır. Bu değerler doğrultusunda genç gazetecilerin yetişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Uluslararası ilişkiler ve dış politika alanlarında uzmanlaşarak, Türkiye'nin gündemine yön verdi. Yurt içi ve dışında gerçekleşen önemli olayları izleyip analiz etmesi, onu sadece haber veren bir gazeteci olmanın ötesine taşıdı. Yazılarında özgürlük, demokrasi ve insan hakları gibi evrensel konulara vurgu yaparak geniş bir okuyucu kitlesine ulaştı. Abdi İpekçi, gazetecilikte akademik bir eğitim almadan, sahadaki deneyimleri ve kendini sürekli geliştirme çabasıyla büyük başarılar imza attı. Cesareti, tarafsızlığı ve özgün bakış açısı, Türkiye'deki gazetecilikte eğitim ile saha deneyimi arasındaki dengeyi sorgulamak adına ilham verici bir örnektir.

4.2. Mehmet Ali Birand

Mehmet Ali Birand ise yine Türk gazeteciliğinin önde gelen isimlerinden biridir. Gazetecilik kariyerine genç yaşlarda başlamış ve Türkiye'nin önemli gelişmelerini izleyerek bu alanda büyük bir etki yaratmıştır. Ancak, gazetecilik alanında resmi bir eğitim almamıştır. Mehmet Ali Birand, özellikle televizyonculuk ve haber sunuculuğuyla tanınır. Cesur ve tarafsız haberciliğiyle bilinirken, özellikle Türkiye'nin siyasi, toplumsal ve uluslararası gündemine odaklanmıştır. Haber programları ve belgeselleriyle izleyicilere geniş bir perspektif sunmuş, olayları analiz ederek doğru ve tarafsız bir bakış açısıyla sunmuştur. Birand, özellikle Türk siyaseti üzerine yaptığı analizler ve röportajlarla bilinir. Sahip olduğu geniş birikim ve deneyimleri sayesinde, Türkiye'nin önemli isimleriyle röportajlar yapmış ve çeşitli konularda derinlemesine haberler hazırlamıştır. Mehmet Ali Birand, gazetecilik eğitimi almadan saha deneyimi ve özverili çalışmalarıyla sektörde etkili olmuştur. Kendi alanında uzmanlaşmış, tarafsızlık ve doğruluktan ödün vermeden, sektöre büyük katkılar sağlamıştır. Bu durum, gazetecilikte eğitim ile saha deneyimi arasındaki dengeyi gözler önüne seren başka önemli bir örnektir.

4.3. Uğur Mumcu

Uğur Mumcu, 22 Ağustos 1942'de Kırşehir'de babası Hakkı Şinasi Bey'in görevi dolayısıyla doğdu. Ankara'da babasının atanmasının ardından Devrim İlkokulu, Deneme Lisesi ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde eğitimini tamamladı (1965). Bir süre avukatlık yaptıktan sonra Hukuk Fakültesi'nde idare hukuku kürsüsünde asistan olarak çalışmaya başladı. Ancak, doktora tezine başlayacakken 12 Mart 1971'deki gözaltılar ve tutuklamalar nedeniyle bu süreç kesintiye uğradı. 1972'de yedek subay okulunda iken askerlik görevini tamamladı. İlk yazısı 1962'de, henüz 20 yaşındayken Yunus Nadi Makale Ödülü'nü kazandığı "Türk Sosyalizmi" adlı yazısı ile yayımlandı. 1974 yılına kadar çeşitli dergi ve gazetelerde yazılarını paylaştı. 1975'ten 24 Ocak 1993'te arabasına konulan bir

bomba sonucu hayatını kaybedene kadar büyük bir kısmını Cumhuriyet gazetesinde yazdı. Eşi Güldal Mumcu ve çocukları Özgür ve Özge Mumcu, 1994'te Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı'nı kurdu. Mumcu'nun yaşarken yayımlanmış 25 kadar kitabını ve ölümünden sonra yayımlanmaya devam eden eserlerini içeren 40 ciltlik eser koleksiyonu Vakıf tarafından oluşturuldu. (Mumcu, 2018). Uğur Mumcu, Türk gazeteciliğinin önemli isimlerinden biri olup, kalemiyle cesur ve tarafsız duruşuyla tanınmıştır. Gazetecilik kariyerine genç yaşlarda başlamış olmasına rağmen, resmi bir gazetecilik eğitimi almamıştır. Mumcu, özellikle siyasi köşe yazıları ve araştırmacı gazetecilik anlayışıyla tanınır. Yolsuzluklar, derin devlet yapılanmaları ve siyasi entrikalar gibi konuları cesaretle ele almış, gerçekleri araştırmış ve yazılarıyla kamuoyunu bilgilendirmiştir. Türkiye'nin siyasi gündemine odaklanmış ve özellikle derinleşen konuları analiz ederek okuyuculara geniş bir perspektif sunmuştur. Özgür ve tarafsız bir gazetecilik anlayışını benimsemiş, ifade özgürlüğü ve demokratik değerlerin korunması için mücadele etmiştir. Uğur Mumcu, gazetecilikteki başarısını saha deneyimi, araştırmacı yaklaşımı ve özverili çalışmalarıyla elde etmiştir. Gazetecilik eğitimi almadan da sektörde önemli bir etki yaratmış ve özellikle cesur duruşuyla hatırlanmaktadır.

5. Gazetecilik Meslek Eğitimi Almış Tanınmış Gazeteciler

5.1. Uğur Dündar

Uğur Dündar, Türk gazeteciliğinin önemli isimlerinden biridir ve eğitimini bu alanda almıştır. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nden mezun olmuştur. Gazetecilik kariyerine genç yaşlarda başlamış ve çeşitli haber kanallarında görev yapmıştır. Gazetecilik alanında Türk halkının %19,3'ü, Uğur Dündar'ı kişisel bir marka olarak tanımlamaktadır. Uğur Dündar uzun yıllar televizyonda haber programları hazırlamış ve haber bültenlerini sunmuş deneyimli bir gazetecedir. Onun gazetecilikte kişisel bir marka olarak kabul edilmesinde, 1993 yılında bir suikast sonucu hayatını kaybeden gazeteci Uğur Mumcu'nun etkisi önemlidir. (Yaman, 2012, s. 189)

Dündar, özellikle televizyonculuk ve belgeselcilik alanında etkili çalışmalar gerçekleştirmiştir. Haber sunuculuğu ve program yapımcılığı kariyerinde önemli bir yer tutmuştur. Dündar, meslek hayatının başlarında çeşitli medya kuruluşlarında görev aldı. Hürriyet, Cumhuriyet ve TRT gibi önemli kurumlarda çalışarak gazetecilik bilgi ve deneyimini artırdı.

Kariyerinde önemli bir dönüm noktası, 1990'lı yıllarda Saat 6 haber programını sunmasıyla yaşandı. Program, geniş bir izleyici kitlesi tarafından ilgiyle karşılandı ve Dündar'ın popülerliğini artırdı. Siyaset, ekonomi ve güncel konuları tarafsızlıkla ele alan Dündar, objektif gazetecilik anlayışını benimsedi ve eleştirilere açık bir şekilde mesleğini sürdürdü. Dündar'ın habercilik tarzı, gerçekleri araştırma ve ortaya çıkarma özelliğiyle öne çıkar. Her zaman detaylı bir araştırma yapar ve doğru bilgiye sahip olmadan haber yayınlamaz. Bu nedenle, Dündar'ın röportajları ve haberleri genellikle detaylı ve doğru verilere dayanır.

Tarafsız, doğru ve cesur yayıncılığı ile tanınmış, çeşitli hassas konuları cesurca ele almıştır. Eğitimini gazetecilik alanında tamamlamış olması, onun habercilik anlayışına derinlik kazandırmış ve alanında uzmanlaşmasına katkı sağlamış olabilir. Fakat önemli

olan, sahip olduğu bilgi ve becerileri sahada etkin bir şekilde kullanması ve özgün çalışmalar yapmasıdır. Uğur Dündar, eğitim aldığı alandaki bilgi birikimi ile tecrübeyi bir araya getirerek sektörde başarılı bir kariyer inşa etmiştir. Bu da eğitim ile saha deneyimi arasındaki dengeyi gösteren önemli örneklerden biridir.

5.2. İsmail Saymaz

İsmail Saymaz, Eskişehir Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu bir gazeteci ve araştırmacı yazardır. Gazetecilik kariyerine yazı işleri müdürü olarak başlamış ve çeşitli gazetelerde muhabirlik yapmıştır. Özellikle köşe yazıları ve araştırmacı gazeteciliği ile tanınan Saymaz, konuları araştırdığı konuları cesurca ele aldı ve toplumsal olarak katılan birçok kaleme sahipti. Başta hukuk, adalet ve insan hakları alanındaki haberler ve analizleriyle dikkat çekti. İletişim fakültesi eğitiminin alındığı dönemden itibaren gazetecilikteki mesleki kariyerine önemli katkılar sağlamış, saha deneyimi ve eğitim bilgilerinin bir araya getirerek etkili bir habercilik anlayışı geliştirmiştir. Tarafsız ve doğru habercilik politikalarını benimseyen Saymaz, gazetecilikte eğitim alan bir isim olarak etkili bir iz bırakmıştır.

5.3. Cüneyt Özdemir

Cüneyt Özdemir, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun olmuş bir gazeteci ve televizyon sunucusudur. Gazetecilik kariyerine basın dünyasında yazı işleri müdürü olarak başlamış, ardından çeşitli televizyon kanallarında haber programları sunmuştur. Tarafsız, doğru ve çarpıcı sunumuyla dikkat çeken Özdemir, özellikle gündemdeki önemli konuları geniş bir izleyici kitlesine aktarmıştır. Haber sunuculuğunun yanı sıra, ödüllü belgeseller hazırlamış ve birçok dikkat çekici röportaj gerçekleştirmiştir. Teknolojinin geliştii çağımızda en çok kullanılan dijital platformlardan birisi olan Youtube'da dijital gazetecilik yapmaktadır. Geleneksel medyadaki etkisini dijital ortama taşıyan Cüneyt Özdemir, bilgi iletişimindeki hiyerarşik yapıdan bağımsız olarak kendini yeniden tanımlamıştır. Kendi haberlerini oluştururken dijital medyada haber akışının nasıl olması gerektiği konusunda yeni bir tarz geliştirmiştir. Özellikle Cüneyt Özdemir'in YouTube kanalı, dijital medyanın haber alıp verme işlevinin değişimine yönelik güçlü göstergeler içermekte ve iletişimde yeni fırsatlar sunmaktadır (Karaman, 2022, s. 37). İletişim fakültesi eğitimi ile kazandığı bilgi birikimini saha deneyimiyle birleştirerek sektörde başarılı bir kariyer sürdüren Özdemir, habercilikte tarafsızlık ve doğruluktan ödün vermeden önemli bir iz bırakmıştır. Gazetecilik eğitimi almış olması, mesleki açıdan sağlam bir temel oluşturmuş ve habercilik kariyerinde kendisine katkı sağlamıştır.

6. Kurumların Gazetecilik Okuyanlara İstihdamı

Türkiye'de en düşük istihdam yüzdesine ulaşmış olan bölümler arasında, 2019 yılında sosyal hizmetler bölümü mezunlarının istihdam oranı %56,8, gazetecilik ve enformasyon mezunlarının ise %57,9 olarak belirlenmiştir.(TÜİK)(UZUNOĞLU;2021 S.10)

TÜİK'in 2019 yıllık verilerine göre, gazetecilik ve enformasyon mezunları, Türkiye genelinde en yüksek ikinci işsizlik oranına sahiptir. En yüksek işsizlik oranı %24 ile sosyal hizmetler mezunları arasında kaydedilirken, bu listeyi %21,8 ile gazetecilik ve enformasyon mezunları, %19,7 ile de sanat mezunları takip etmektedir. Açıklanan verilere göre,

Türkiye'de 2019 yılı itibariyle gazetecilik ve enformasyon bölümlerinden mezun olan 33 bin kişi istihdamda yer alırken, 9 bin kişi işsiz olduğunu beyan etmiştir (TÜİK, 2020).

İş ilanlarında, adaylardan genellikle "yüksek tempoya adapte olabilme", "baskı altında çalışabilme" ve "zaman yönetimi becerisi" gibi özellikler bekleniyor. Farklı iş alanlarında adayların doğru ve etkili Türkçe kullanımı, sosyal medya yetkinlikleri, haberleşme deneyimi ve çeşitli platformlarda içerik takibi beklenebilir. Bazı ilanlarda, siyaset, kültür, tarih bilgisi gibi özellikler yanı sıra birden fazla görevi yürütebilme, araştırma deneyimi ve küresel bakış açısı gibi özellikler ön planda olabiliyor. İlanlarda, adayın iş yapacağı kurumun editoryal yaklaşımına uyum sağlaması gerektiği TRT gibi belirtilirken, diğer ilanlarda böyle bir koşul bulunmayabilir. Bazı pozisyonlar için Arapça veya Urduca gibi farklı dil becerilerine sahip olma şartı da gerekebilir. Ayrıca, belirli ilanlarda başvuracak adaylarda yaş sınırlaması olduğu da görülebilir; özellikle 35 veya 45 yaş altı adaylar tercih edilebilir (Uzunoğlu & Uyar, 2021, s. 23).

İş ilanları, iş bulma sürecinde geleneksel olarak kullanılan mekanizmalar arasında sayılabilir. Bu mekanizma, iş arayan bireylerin potansiyel iş fırsatlarına ulaşabilmek için çeşitli platformlarda yayımlanan açık pozisyonları takip etmelerini içermektedir. İş ilanları, işverenlerin belirli niteliklere sahip adaylar arayarak iş gücü ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik duyurularını içermekte ve bu sayede iş arayanlar ile işverenler arasında bir bağlantı kurulmasına olanak tanımaktadır. Günümüzde, dijital platformlar ve online kariyer siteleri, iş ilanlarının daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamış ve iş arayanlar ile işverenler arasındaki etkileşimi kolaylaştırmıştır. Bu bağlamda Türkiye'de İletişim açısından en önemli etkiye sahip 3 Kurumun güncel personel alım ilanlarından inceleme yapıldığında;

T.C. İletişim Başkanlığı'nın Kariyer Alım Şartları:

Redaktör Kadrosu için incelendiğinde; İletişim fakültesi veya fakültelerin Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe Öğretmenliği bölümlerinden mezun olmak, Sözleşmeli İletişim Personeli Kadrosu için; En az lisans mezunu olmak, İletişim Uzman Yardımcısı Kadrosu için; En az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisadî ve idarî bilimler, işletme ve iktisat fakültelerinden veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki öğretim kurumlarından,

En az dört yıllık lisans eğitimi veren iletişim ve mühendislik fakülteleri ile matematik, istatistik bölümleri veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki öğretim kurumlarından mezun olmak,

İletişim Müşaviri Kadrosu için de; En az dört yıllık lisans eğitimi veren fakülte veya yüksekokullardan veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak,

Mahalli Kâtip Sekreter Kadrosu için; En az lise veya dengi bir okuldan mezun olmak ifadeleri yer almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı işe alım kategorisini 5 farklı alana bölmüş ve 5 alandan sadece "Redaktör Kadrosu için, İletişim fakültesinin herhangi bir bölümden mezun olma şartı" geçmiştir. Doğrudan Gazetecilik mezunu ifadesi yer almamıştır.

TRT Kurumunun son 11 iş ilanı

Kıdemli Veri Mühendisi için incelendiğinde; “Matematik, Bilgisayar Bilimleri veya diğer ilgili veri merkezli alanlarla ilgili bir hesaplama alanında Üniversite/Lisans Derecesi” şartı aranmaktadır.

Kıdemli Veri Analisti Kadrosu için “Matematik, bilgisayar bilimi veya veri merkezli alanlarla ilgili hesaplamalı bir alanda Lisans Derecesi.” Şartı aranmakta

Planlama Yapımcısı Kadrosu için “Alanında 4 yıl tecrübeli” şartı aranmaktadır.

Haber Yapımcısı Kadrosu için “Medya sektöründe minimum 3 yıl deneyime sahip” şartı aranmaktadır.

Muhabir Kadrosu için “Televizyon haber prodüksiyonu da dahil olmak üzere televizyon haberlerinde en az 6 yıllık deneyim.” şartı aranmaktadır.

Kameramanı Çekin ve Düzenleyin Kadrosu için; “Alanında minimum 5 yıl tecrübeli” şartı aranmaktadır.

Uluslararası İlişkiler Uzmanı Kadrosu için “Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Sosyal Bilimler, Kamu Yönetimi, Siyasal Bilimler alanlarında lisans mezunu, (Yüksek Lisans veya Doktora dereceleri artıdır)” şartı aranmaktadır.

Uluslararası İlişkiler Uzmanı “Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Sosyal Bilimler, Kamu Yönetimi, Siyasal Bilimler alanlarında lisans mezunu, (Yüksek Lisans veya Doktora dereceleri artıdır)” şartı aranmaktadır.

Sunucu - TRT Arabi “Minimum 4 yıllık deneyim.” şartı aranmaktadır.

Kıdemli Finansal Analist “Muhasebe, Ekonomi veya ilgili alanda diploma; Tercihen yüksek lisans mezunu” şartı aranmaktadır.

Snr. Dağıtım ve Ortaklıklar Müdürü “5 yılı aşkın Medya, dijital, içerik/kanal dağıtım/satış veya ilgili deneyim,” şartı aranmaktadır.

TRT Kurumunun son 11 iş ilanı incelendiğinde; ağırlık lisans mezuniyet alanına bakmaksızın alanında “4 yıl ve daha fazla deneyim” şartını olduğu görülmüştür.

Anadolu Ajans’ın da son 3 İlanı

Kopyalama Editörü Kadrosu için “Lisans derecesi, tercihen gazetecilik ve ilgili alanlardan mezun olmak” şartı aranmaktadır.

Muhabir Kadrosu için “Lisans derecesi, tercihen gazetecilik ve ilgili alanlardan mezun olmak” şartı aranmaktadır.

Rus Haber Kopya Editörü Kadrosu için “Lisans derecesi, tercihen gazetecilik ve ilgili alanlardan mezun olmak” şartı aranmaktadır.

Anadolu Ajansın da son 3 İlanı incelendiğinde; Lisans derecesi mezuniyeti, tercihen Gazetecilik alanından mezuniyet şartı aranmıştır.

Sonuç ve Tartışma

İletişim Fakültesi, Gazetecilik bölümünden mezun olan bir bireyin, iş bulma sürecine iş ilanlarına bakıldığında, doğrudan Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, TRT ve Anadolu Ajanslarının işe alım kriterlerinde doğrudan “Gazetecilik”

bölümü mezunu olmak ibaresine rastlanmamıştır. Ancak yapılacak işin niteliğine göre mezuniyet şartı aranmaktadır.

Görüldüğü üzere kısa sürede gerçekleştirdiğimiz bu araştırmada elde ettiğimiz veriler Türkiye İletişim Kurumları arasında önemli yeri olan Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı, TRT ve Anadolu Ajansının personel alım stratejilerini kavramak için tamamiyle yeterli olmasa da, Bu kurumların önceliklerini, anlama konusunda bir yol haritası sunma potansiyelini sağlamıştır.

3 kurumun yalnızca 1 tanesi Gazetecilik mezuniyetini öncelik sağlamış, diğer 2 kurum ise bu alandan mezuniyeti öncelik tutmamışlardır.

Gazetecilik mesleğinde eğitim zorunluluğu olmamasına rağmen işe alım süreçlerinde gazetecilik mezunlarına öncelik verilmesi, bir paradoks oluşturmaktadır. Bu durum, işe alım süreçlerinin deneyim ve mezuniyet arasında nasıl bir denge kurduğu ve sektörün işe alım kriterlerindeki tutarsızlıkları ortaya koymaktadır.

Gazetecilik, genellikle pratik bir meslek olarak değerlendirilir ve birçok ülkede resmi bir eğitim gerekliliği bulunmamaktadır. Ancak, birçok iletişim fakültesinde gazetecilik bölümünden mezun olan bireyler, iş bulma süreçlerinde öncelikli tercih edilmektedir. Bu durum, eğitimle pratik deneyim arasında bir paradoksu ortaya koymaktadır. İşverenlerin, gazetecilik mezunlarını işe alım süreçlerinde tercih etmesi, akademik eğitimin önemine işaret etmektedir. Ancak, bu durumun pratikteki iş gereklilikleriyle nasıl bir uyum içerisinde olduğu sorgulanmalıdır. Deneyim, gazetecilik mesleğinde belirleyici bir faktör olarak kabul edilirken, eğitim seviyesinin işe alım süreçlerindeki ağırlığı, eğitimin ve deneyimin hangi aşamada ne kadar önemli olduğu konusunda tartışmalara neden olmaktadır.

Bu paradoks, eğitim ve deneyim arasındaki dengenin ne şekilde kurulduğunu ve işverenlerin hangi kriterlere dayanarak tercih yaptığını sorgulamamıza olanak tanımaktadır. Özellikle, gazetecilik mezunlarının iş gücüne olan etkisi ve eğitim şartının işe alım süreçlerindeki gerçek etkinliği konusunda daha detaylı bir inceleme gerekmektedir. Sonuç olarak, gazetecilik mesleğinde işe alım süreçlerindeki paradoksal durum, eğitim ve deneyim arasındaki dengenin sorgulanmasını gerektirir. Bu durum, eğitimin pratikte ne kadar etkili olduğu, işverenlerin tercihlerinin neye dayandığı ve mezunların gerçek iş gereksinimlerine ne ölçüde uyduğu gibi önemli soruları ortaya çıkarmaktadır.

Bu paradoks, çalışma alanı kısıtlı olmakla birlikte incelenen kurumların yayında olmayan işe alım ilanlarının da incelenmesi, personel alım niteliklerinin incelenerek "Gazetecilik" mezunu olma şartı sayısının belirlenerek bu bölümün avantajı olup olmadığı daha kapsamlı incelenmeli gazetecilik eğitimi ile iş dünyasının beklentileri arasındaki uyumu sağlamak için daha geniş bir perspektiften ele alınmalı ve sektörün gelecekteki yönelimlerini anlamak için daha kapsamlı bir araştırma yapılmalıdır.

Kaynakça

- Alver, F. (2007). *Gazeteciliğin Kuramsal Temelleri*. Beta Yayınları.
- Çetin, B. (2022). 12 Mart Muhturasına Doğru Abdi İpekçi'nin Milliyet Gazetesindeki Köşe Yazılarının Norman Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Değerlendirilmesi. *Elektronik Türk Çalışmaları*, 17(4), s. 739-768.
- Deniz, Ö., & Gülçay, H. (2020). Beginning and Development of the First Journalism Education in Turkey: Analysis on Ankara University School of Press and Broadcasting. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(1), s. 213-225.
- Dursun, Ç., Arsan, E., Yurdalan, Ö., & Sucu, M. (2003). Gazetecilik ve Habercilik. *Haber ve Habercilik Üzerine Düşünmek, Der. Sevda Alankuş, IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul*, 63-84.
- Erdoğan, İ. (2007). Türkiye'de gazetecilik ve bilim iletişimi. *Ankara: GÜ İletişim Fakültesi*.
- Karaman, E. D. (2022). Dijital Çağda "Haber" Dar Etme Pratiğinin Dönüşümü Üzerine:Cüneyt Özdemir Youtube Kanalı Örneği. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya Ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi*, 10, s. 35-51. doi:<https://doi.org/10.56075/egemiadergisi.1084124>
- Mumcu, U. (2018). *Tarikat, siyaset, ticaret*. um: ag.
- Picard, R. G. (2020). *Deficient tutelage: Challenges of contemporary journalism education. Toward*. Toward.
- Tellan, B. (2020). Orhan Koloğlu'nun Basın Tarihine Katkıları. *Etkileşim*, 6, s. 96-117. doi:<https://doi.org/10.32739/etkilesim.2020.6.77>
- Uzunoğlu, S., & Uyar, V. (2021). Türkiye'de gazeteci istihdamı: Gazeteler süper kahraman mı arıyor? . *Dijital Medya Araştırmaları Derneği*.
- Yaman, F. (2012). Toplumda Kişisel Marka Olmak: Türkiye'nin Kişisel Markaları. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(4), s. 182-197.
- Yıldırım, B. (2012). Dünyada ve Türkiye'de Gazetecilik Eğitimi: Kısa bir Kurumsallaşma Tarihi. *Haberin Doğası Gazetecilikte idealler ve sorunlar*. içinde Literatürk Yayınları. <https://medyaveiletisim.kulup.tau.edu.tr/turk-gazeteciligi-ve-ahmet-rasim/> https://tr.wikipedia.org/wiki/Abdi_%C4%B0pek%C3%A7i https://tr.wikipedia.org/wiki/U%C4%9Fur_Mumcu https://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmet_Ali_Birand <https://www.ugurdundar.com.tr/ugurdundarhakkinda.aspx> https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0smail_Saymaz <http://www.dogankitap.com.tr/yazar/C%C3%BCneyt+%C3%96zdemir-267> https://tr.wikipedia.org/wiki/C%C3%BCneyt_%C3%96zdemir

https://web.archive.org/web/20210126115806/https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/01/130123_ugur_mumcu_bbc_turkce

<https://mehmetalibirand.com.tr/>

https://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Bas%C4%B1n%C4%B1n%20Do%C4%9Fu%C5%9Fu%20Ve%20Geli%C5%9Fimi.pdf T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI GAZETECİLİK BASININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİ 321GM0023 Ankara, 2011

kariyer.aa.com.tr/jobs

kariyer.trt.net.tr/jobs

<https://iaupratolyesi.wordpress.com/2020/10/15/iletisime-adanan-bir-omur-hifzi-topuz/>

<https://www.tgc.org.tr/18-slider/1911-tgc-%E2%80%9Cabdi-ipek%C3%A7i-gazetecili%C4%9Fi-hala-de%C4%9Ferini-koruyor%E2%80%9D.html> (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti)

<https://nolurbak.com/diger/kimdir/ugur-dundar/>